

ÁREMELÉSI TERVEK ÉS NYERESÉGESSÉGRE VONATKOZÓ VÁRAKOZÁSOK

2023. FEBRUÁR

MKIK GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET
INSTITUTE FOR ECONOMIC AND ENTERPRISE RESEARCH

AZ MKIK GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET OLYAN NONPROFIT KUTATÓMŰHELY, AMELY ELSŐSORBAN ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGI KUTATÁSOKAT FOLYTAT. CÉLJA, HOGY ELMÉLETILEG ÉS EMPIRIKUSAN MEGALAPOZOTT ISMERETEKET ÉS ELEMZÉSEKET NYÚJTSON A MAGYAR GAZDASÁG ÉS A MAGYAR VÁLLALKOZÁSOK HELYZETÉT ÉS KILÁTÁSAIT BEFOLYÁSOLÓ GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FOLYAMATOKRÓL.

AZ ELEMZÉST KÉSZÍTETTE

SZÉLL KRISZTIÁN, ELEMZŐ, MKIK GVI

KUTATÁSVEZETŐ

NÁBELEK FRUZSINA, ÜGYVEZETŐ, MKIK GVI

E-MAIL: FRUZSINA.NABELEK@GVI.HU

A KÉZIRAT LEZÁRVA

2023. FEBRUÁR 27.

BUDAPEST

ÁREMELÉSI TERVEK ÉS NYERESÉGESSÉGRE VONATKOZÓ VÁRAKOZÁSOK

A Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) jelen elemzése a Magyarországon működő vállalkozások áremelési terveit vizsgálja, valamint azt, hogy milyen tényezők játszanak leginkább szerepet a tervezett áremelésben. Elemzésünkben a 2023-ra tervezett áremelési szándékot összevetjük az egy évvel ezelőtti tapasztalt, azaz a 2022-re vonatkozó áremelési tervekkel, továbbá bemutatjuk, hogy 2022-höz képest várhatóan hogyan fog alakulni a cégek nyereségessége 2023 folyamán.

Az elemzéshez a GVI negyedéves vállalati konjunktúravizsgálatának 2022 januári és 2023 januári eredményeit használtuk fel. A konjunktúravizsgálat célja a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásainak feltérképezése, amely a vállalkozók számára az adatfelvétel idején rendelkezésre álló információkra, szubjektív helyzetértékelésükre támaszkodik. A 2022 januári adatfelvételben 350, a 2023 januári felmérés keretében 351 Magyarországon működő, legalább 20 főt foglalkoztató vállalkozás vezetője válaszolt azzal kapcsolatban, hogy terveznek-e áremelést, ha igen, mikortól és milyen mértékűt, illetve, hogy milyen tényezők teszik szükségessé az áremelést. 2023 januárjában arra is rákérdeztünk, hogy az év során várhatóan miként alakul a cégek nyereségessége.

Az elemzésben a vállalatok válaszait a bruttó hozzáadott értékhez való hozzájárulás ágazat és foglalkoztatotti létszám szerinti megoszlása alapján súlyoztuk, így a válaszoló cégek mintája ezen jellemzők mentén reprezentatívnak tekinthető. A súlyozás következtében az elemzésben számolt megoszlások nem a válaszadó cégek alapmegoszlását tükrözi, mivel azokban a jelentősebb gazdasági teljesítményű cégek válaszai nagyobb, a kisebb gazdasági teljesítményű vállalkozások válaszai kisebb súllyal esnek a latba. Az elemzésben a súlyozatlan elemszámokat tüntetjük fel.

ÖSSZEFOGLALÓ

Áremeléssel kapcsolatos várakozások

- A legalább 20 főt foglalkoztató cégek közel háromnegyede (74%) véli úgy, hogy árat fog emelni a közeljövőben, mely arány 2022-ben is hasonlóan alakult (73%). 2022-ben a kereskedelmi vállalatok között volt a legnagyobb (82%) és a gazdasági szolgáltatást nyújtó cégek körében a legkisebb (63%) az áremelést tervezők aránya. 2023-ban viszont a feldolgozóiparban várható leginkább valamilyen mértékű áremelés (78%) és az építőiparban a legkevesbé (65%).
- A 2023-ban áremelést tervező vállalkozások több, mint harmada (36%) 6–10 százalékos, valamivel több mint negyede (27%) 11–15 százalékos, ötöde pedig 1–5 százalékos emeléssel számol. Az áremelést tervező cégek 12 százaléka 16–20 százalékos, 5 százaléka pedig 20 százalékot is meghaladó mértékű áremelést tervez. A 2022-ben mért várakozásokhoz képest jelentősen, 20 százalékponttal emelkedett az adott év elején legalább 10 százalékos áremelést tervező cégek aránya. A kisebb vállalkozások, a gazdasági szolgáltatásokat nyújtó, a nem exportáló, illetve a tisztán hazai tulajdonú cégek magasabb, míg a nagyobb vállalatok, a kereskedelmi, a részben exportáló, illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek alacsonyabb áremelésben gondolkodnak.
- Az áremelést tervező cégek 93 százaléka már 2023 első negyedévében emelni fogja az árait. Ez az arány 9 százalékponttal magasabb a 2022 elején mért várakozásoknál, amikor is az áremelést tervező cégek 84 százaléka számolt áremeléssel 2022 első negyedévében. Korábban tervezik végrehajtani az áremelésüket a nagyobb cégek, valamint a feldolgozóipari és a gazdasági szolgáltatást nyújtó vállalatok, míg a kisebb vállalkozások és az építőipari cégek időben későbbre tolják áraik emelését.
- A vállalkozások többsége szerint az áremelést nagyon vagy teljes mértékben az energiaköltségek (70%), a munkaerőköltségek (69%) és az alapanyag- és anyagköltségek növekedése (69%) határozza meg. Az, hogy milyen tényezők befolyásolják leginkább a tervezett áremelést hasonlóan alakult 2022-ben is, a hatás mértékének megítélésében tapasztalható némi különbség.

Nyereségességgel kapcsolatos várakozások

- A cégvezetők tizede nem vár nyereséget 2023-ban. További negyedük a 2022. évi nyereséghez viszonyítva jelentős (6%-uk) vagy kisebb mértékű (19%-uk) visszaesésre számít. A megkérdezettek csaknem negytedük (38%) szerint a nyereségesség nem fog változni 2023-ban, míg a nyereségesség mértékének növekedésére a vállalatvezetők 27 százaléka számít.

- A 250 fő alatti foglalkoztatotti létszámmal működő cégek esetében elmondható, hogy minél nagyobb egy cég, annál nagyobb a 2022-ben elért nyereség csökkenésére számító cégvezetők aránya (24–35%). A legalább 250 főt foglalkoztató cégek körében a legmagasabb az idei évben nyereségre nem számítók aránya (12%). Esetükben az látszik, hogy kevésbé a nyereség csökkenésére (20%), sokkal inkább az előző évben elért nyereségszint megmaradására számítanak (42%).
- 2023-ra vonatkozóan az építőipari (15%) és a feldolgozóipari cégek (14%) esetében a legmagasabb a nyereségre egyáltalán nem számítók aránya. A kereskedelmi cégek esetében kiemelkedő a nyereség csökkenését várók aránya (43%) és a legkisebb a növekedésre számítók aránya (13%). A gazdasági szolgáltatást végző vállalatok körében a többi ágazathoz képest kimagasló a nyereség növekedését várók aránya (39%).

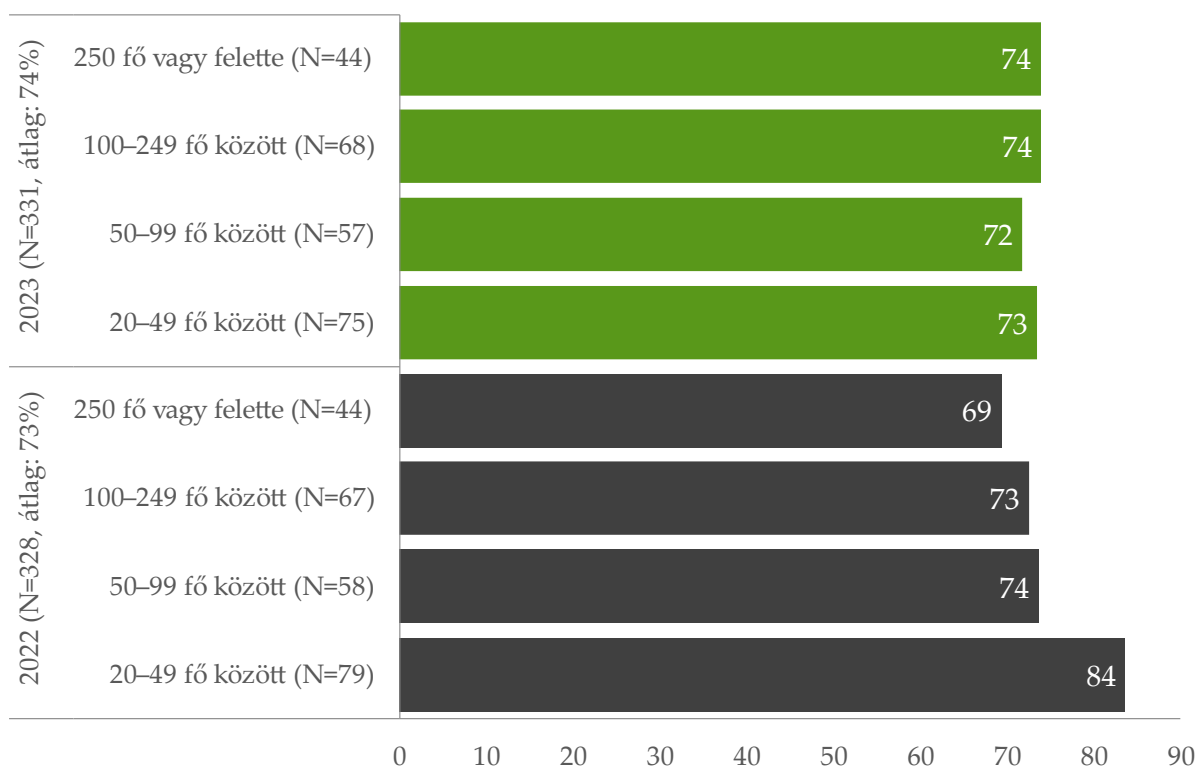
ÁREMELÉSEL KAPCSOLATOS VÁRAKOZÁSOK

Áremelést tervezők aránya

2023-ban a legalább 20 főt foglalkoztató cégek közel háromnegyede (74%) véli úgy, hogy árat fog emelni a közeljövőben. Ez az arány lényegében megegyezik a negyedéves vállalati konjunktúravizsgálat egy évvel ezelőtti, azaz 2022 januári eredményével (73%).

A cégméret szerinti válaszok kapcsán azonban már eltérés látható az egy évvel ezelőtti várakozásokhoz képest. E tekintetben a 2023-as várakozások sokkal egységesebbek, az egyes létszámkategóriákba tartozó cégek hasonló arányban terveznek áremelést, miközben 2022-ben a 20–49 fős cégek körében kiugróan magas volt az áremelést tervezők aránya (84%).

1. ÁBRA: ÁREMELÉST TERVEZŐ HAZAI VÁLLALKOZÁSOK ARÁNYA 2022-BEN ÉS 2023-BAN
LÉTSZÁMKATEGÓRIÁK SZERINT, SZÁZALÉK

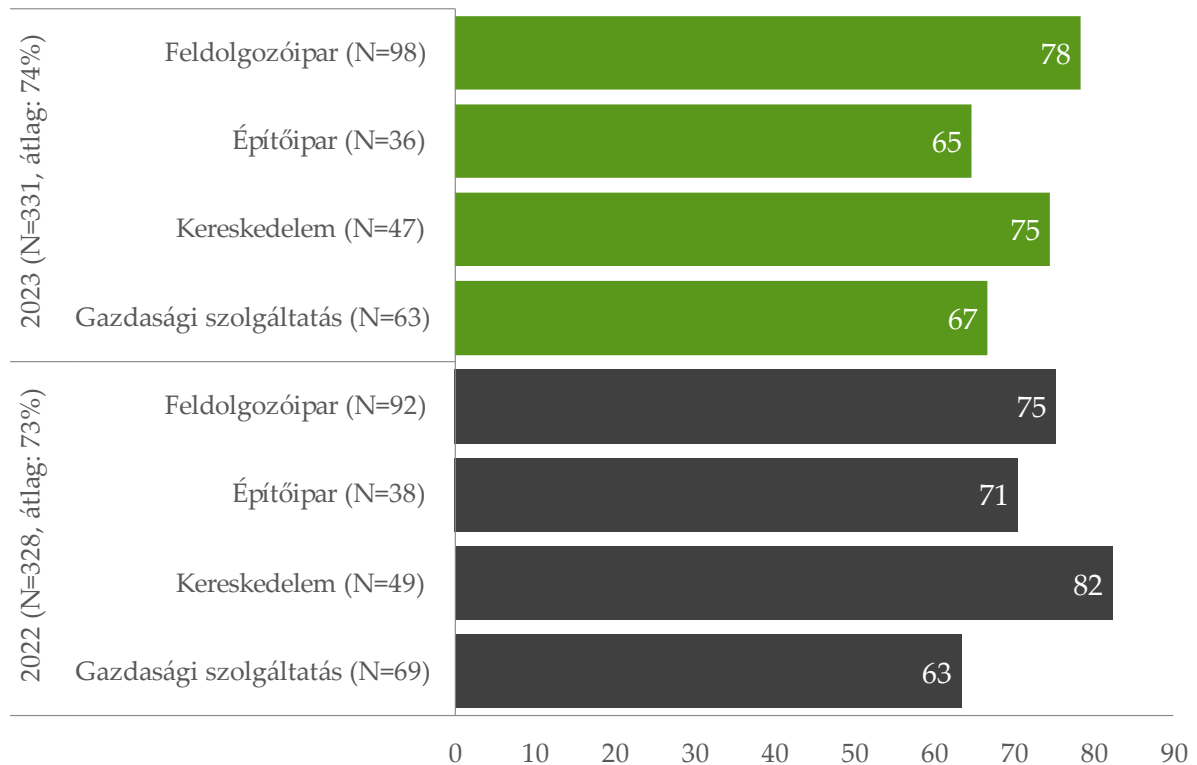

Forrás: GVI 2022–2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

Némi átrendeződés tapasztalható ágazat szerint is. 2022-ben a kereskedelmi vállalatok között volt a legnagyobb (82%) és a gazdasági szolgáltatást nyújtó cégek körében a legkisebb (63%) az áremelést tervezők aránya. 2023-ban viszont a feldolgozóiparban várható leginkább valamilyen mértékű áremelés (78%) és az építőiparban a legkevésbé (65%).

2. ÁBRA: ÁREMELÉST TERVEZŐ HAZAI VÁLLALKOZÁSOK ARÁNYA 2022-BEN ÉS 2023-BAN ÁGAZATOK SZERINT, SZÁZALÉK

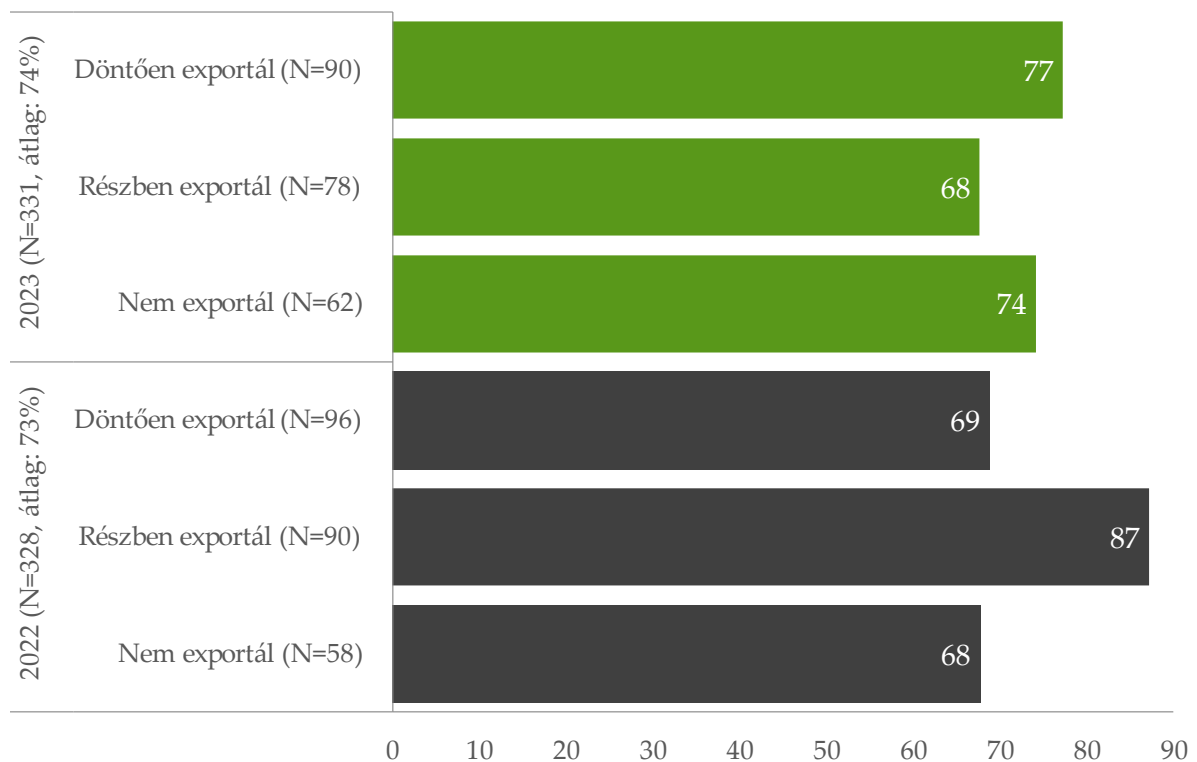

Forrás: GVI 2022–2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A 2022-ben áremelést tervezők aránya kimagasló volt a részben exportáló vállalkozások esetében (87%), azonban 2023-ra már ezen cégek körében a legalacsonyabb az áremelésben gondolkozók aránya (68%). A döntően exportáló és a nem exportáló cégek 2022-re, illetve 2023-ra vonatkozó tervei együtt mozogtak, illetve mozognak. A két vizsgált évre vonatkozó várakozások abban különböznek, hogy míg 2022-ben ezen cégek kevesebb, mint héttizede tervezett áremelést, 2023-ban már nagyjából háromnegyede tervez hasonló.

3. ÁBRA: ÁREMELÉST TERVEZŐ HAZAI VÁLLALKOZÁSOK ARÁNYA 2022-BEN ÉS 2023-BAN EXPORTTEVÉKENYSÉG SZERINT, SZÁZALÉK

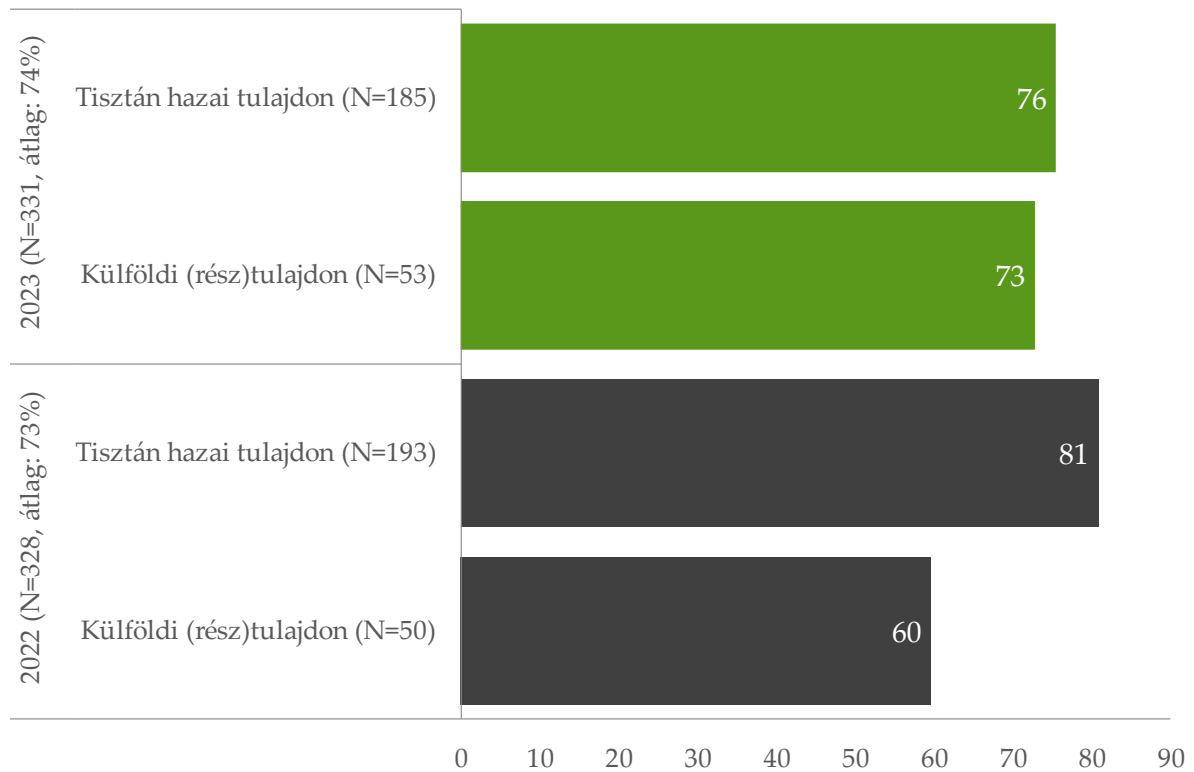

Forrás: GVI 2022–2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A közeljövőben áremelést tervezők aránya 2023-ra vonatkozóan nagyjából megegyezik a tisztán hazai, illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek körében. 2022-höz képest a tisztán hazai tulajdonú cégek esetében csökkent, a külföldi (rész)tulajdonban lévőkénél azonban jelentősen nőtt az áremelést tervezők aránya.

4. ÁBRA: ÁREMELÉST TERVEZŐ HAZAI VÁLLALKOZÁSOK ARÁNYA 2022-BEN ÉS 2023-BAN TULAJDONSZERKEZET SZERINT, SZÁZALÉK

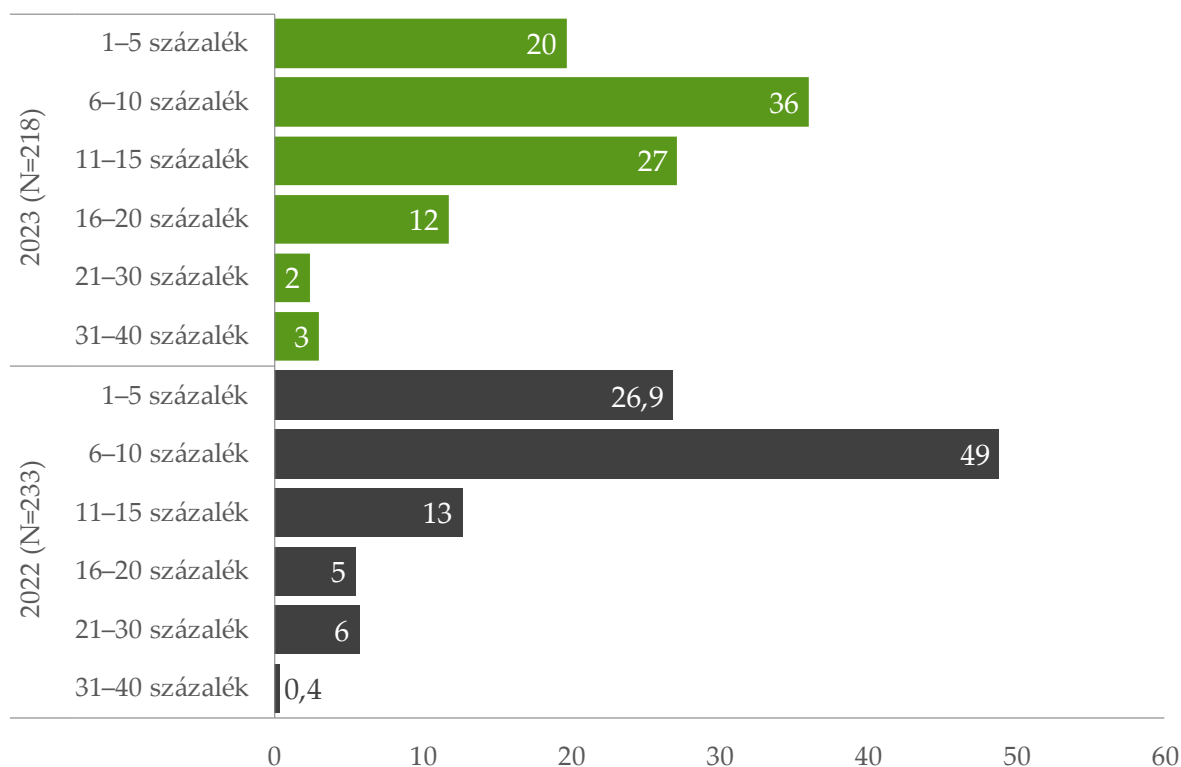
Forrás: GVI 2022–2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A tervezett áremelés mértéke

A 2023-ban áremelést tervező vállalkozások több, mint harmada (36%) 6–10 százalékos, valamivel több mint negyede (27%) 11–15 százalékos, ötöde pedig 1–5 százalékos emeléssel számol. 12 százalékuk 16–20 százalékos, 5 százalékuk pedig 20 százalékot is meghaladó mértékű áremelést tervez. A 2022-ben mért várakozásokhoz képest jelentősen, 20 százalékponttal emelkedett az adott év elején legalább 10 százalékos áremelést tervező cégek aránya.

5. ÁBRA: A TERVEZETT ÁREMELÉS MÉRTÉKE 2022-BEN ÉS 2023-BAN, SZÁZALÉK

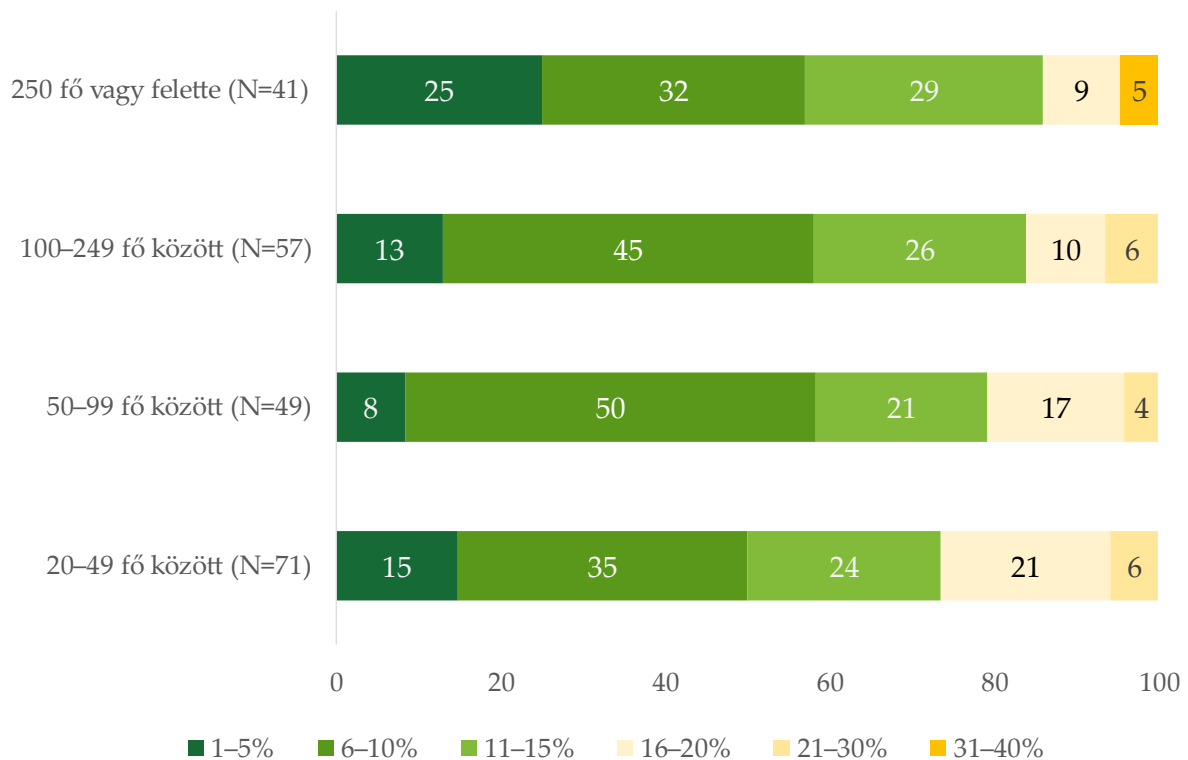

Forrás: GVI 2022–2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A legkisebb, 20–49 fős cégek számolnak a legnagyobb mértékű áremeléssel, csaknem negyedük (24%) 11–15 százalékos emelésben gondolkodik, több mint negyedük (27%) még ennél is nagyobb mértékűben. Ezzel szemben a legalább 250 főt foglalkoztató nagyvállalatok hetede tervez 15 százalékot is meghaladó áremelést, esetükben a többi létszámkategóriához képest kiemelkedő a mindössze 1–5 százalékos áremelést tervezők aránya (25%). Összességében az is elmondható, hogy a vállalatméret növekedésével csökken a 20 százalék feletti áremelést tervezők aránya.

6. ÁBRA: A TERVEZETT ÁREMELÉS MÉRTÉKE LÉTSZÁMKATEGÓRIÁK SZERINT, SZÁZALÉK, 2023

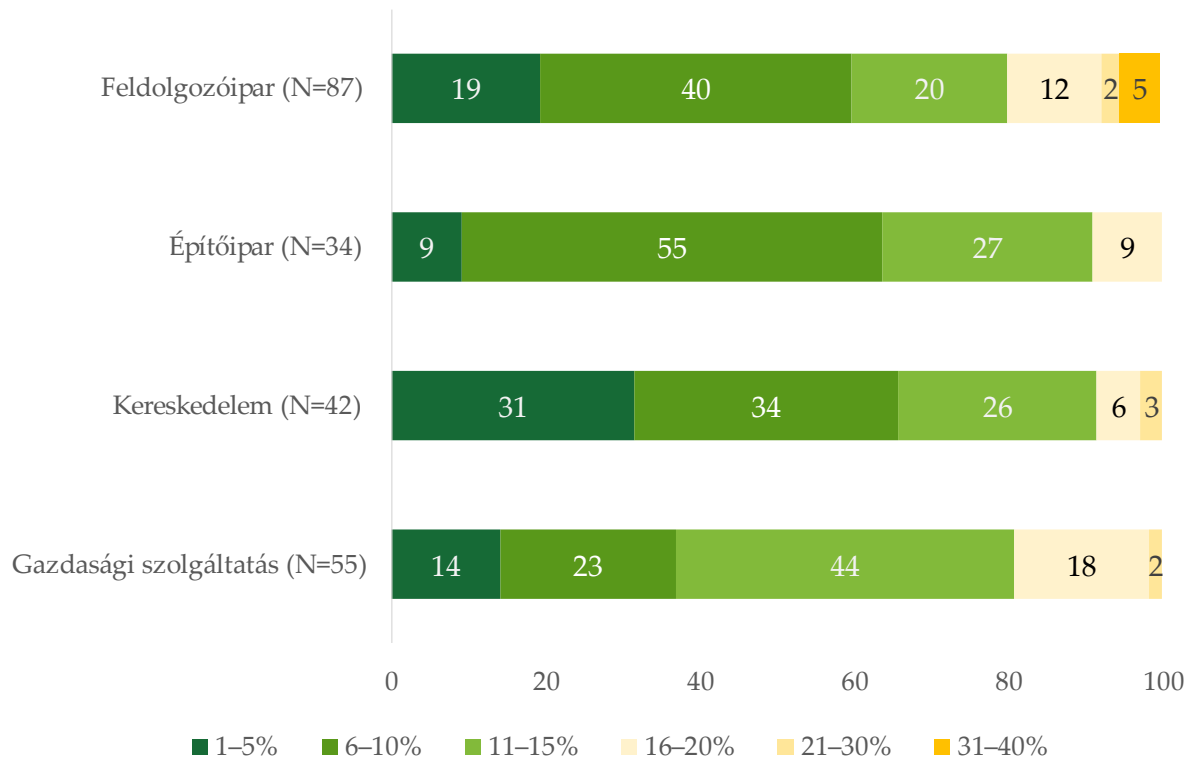

Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

Az egyes ágazatok közül a gazdasági szolgáltatást nyújtó cégek tervezik a legnagyobb mértékben emelni az áraikat: 44 százalékuk 11–15 százalékkal, 19 százalékuk pedig még ennél is nagyobb mértékben. Hozzáteve, hogy a feldolgozóipari vállalatok körében a legmagasabb azon cégek aránya, amelyek 15 százalék feletti áremelést prognosztizálnak (20%). A kereskedelmi cégek több mint háromtizede (31%) viszont mindösszesen 1–5 százalékos várható emelésről számolt be.

7. ÁBRA: A TERVEZETT ÁREMELÉS MÉRTÉKE ÁGAZATOK SZERINT, SZÁZALÉK, 2023

Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

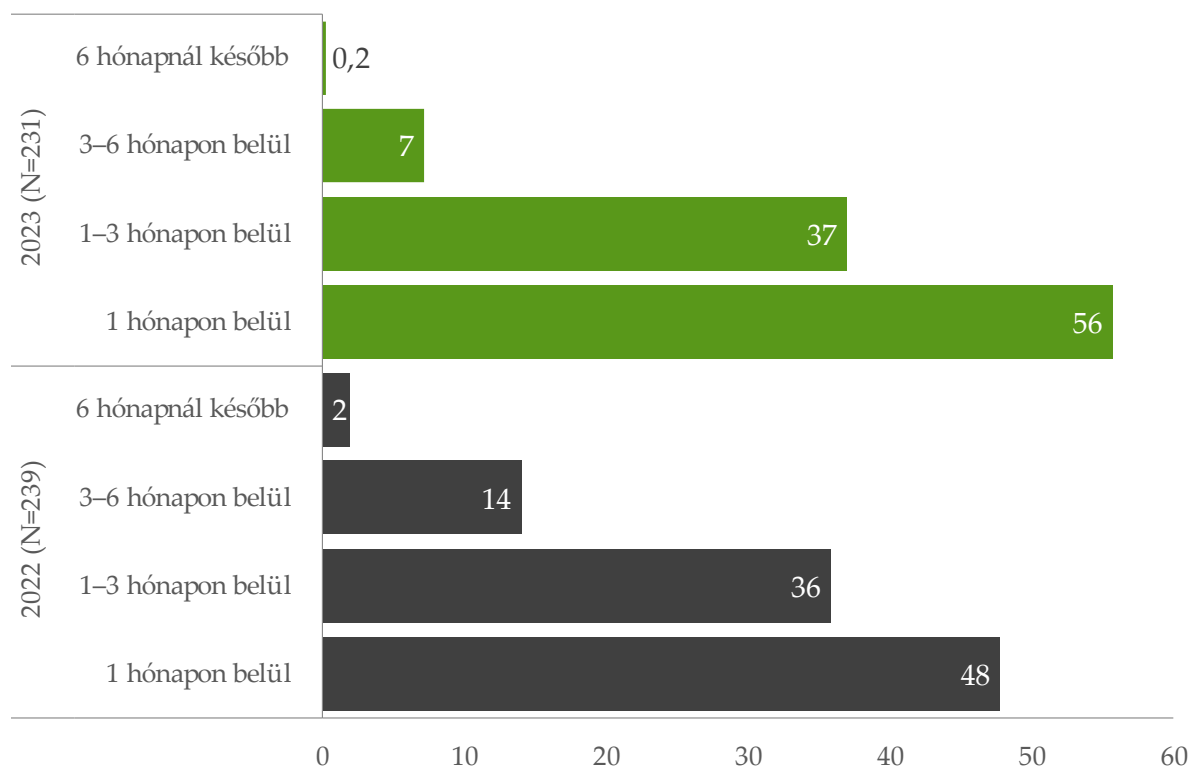
A nem exportáló cégek több mint négytizede (42%) 11–15 százalékos áremelést tervez a közeljövőben, csaknem ötödük (19%) ennél is nagyobb emeléssel számol. A döntően exportáló vállalatok csaknem negyede (23%) nagyobb, 15 százalék feletti áremelésben gondolkodik, de ugyanígy magas a mindössze 1–5 százalékos emeléssel kalkulálók aránya is (25%). A részben exportáló vállalkozások háromnegyede viszont legfeljebb 10 százalékos emeléssel számol.

A tisztán hazai tulajdonú cégek többsége 6–10 (40%), illetve 11–15 százalékos (30%) áremelést tervez, míg a külföldi (rész)tulajdonban lévők leginkább 1–5 (28%) vagy 6–10 százalékos (32%) áremelésben gondolkodnak.

A tervezett áremelés időpontja

Az áremelést tervező vállalkozások több mint fele (56%) 1 hónapon belül, további 37 százalékuk pedig 1–3 hónapon belül fogja végrehajtani az áremelést. Vagyis a cégek túlnyomó többsége, 93 százaléka – jelenlegi várakozásaik szerint – már 2023 első negyedévében emelni fogja az árait. Ez az arány 9 százalékponttal magasabb a 2022 elején mért várakozásoknál, amikor is az áremelést tervező cégek 84 százaléka számolt áremeléssel 2022 első negyedévében.

8. ÁBRA: AZ ÁREMELÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK TERVEZETT IDEJE 2022-BEN ÉS 2023-BAN, SZÁZALÉK

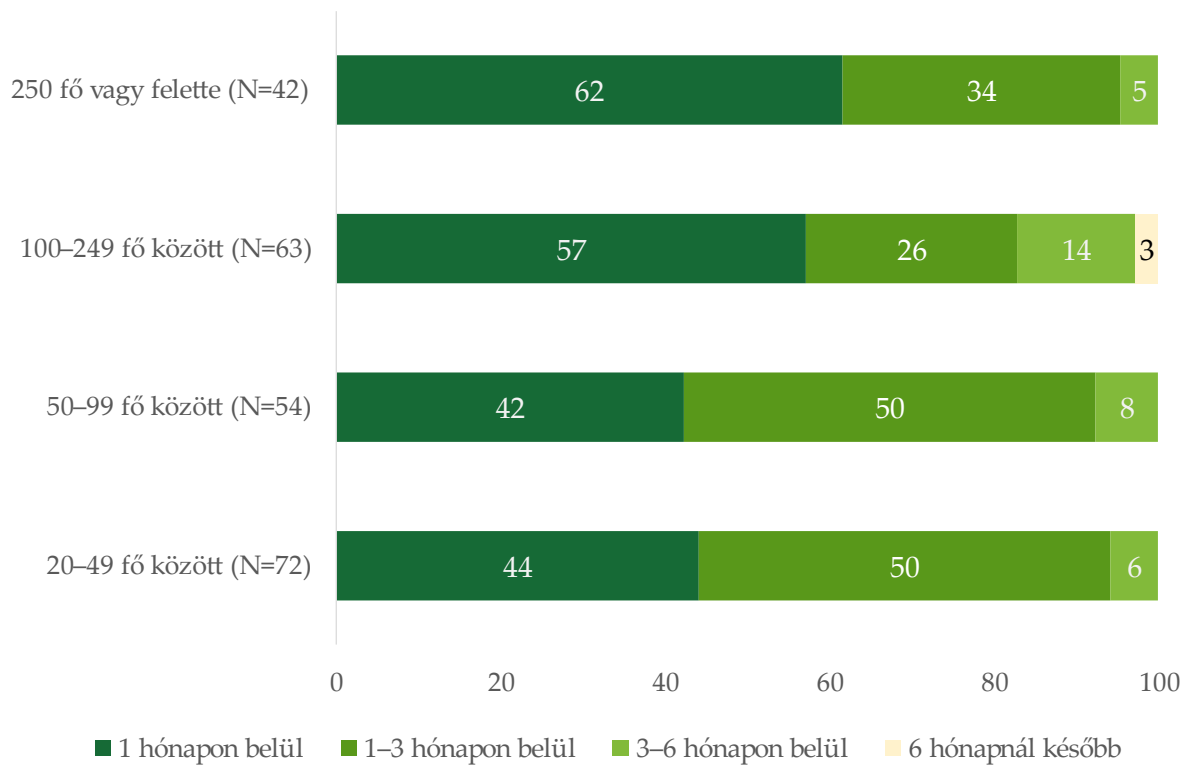

Forrás: GVI 2022–2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A 100 fő alatti cégek valamivel több mint négytizede tervez 1 hónapon belül áremelést bevezetni, ezen vállalkozások fele inkább 1–3 hónap múlva emelné az árait. Ezzel szemben a nagyobb cégek nagyjából hattizede gondolkodik minél előbbi, 1 hónapon belüli áremelésben.

9. ÁBRA: AZ ÁREMELÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK TERVEZETT IDEJE LÉTSZÁMKATEGÓRIÁK SZERINT, SZÁZALÉK, 2023

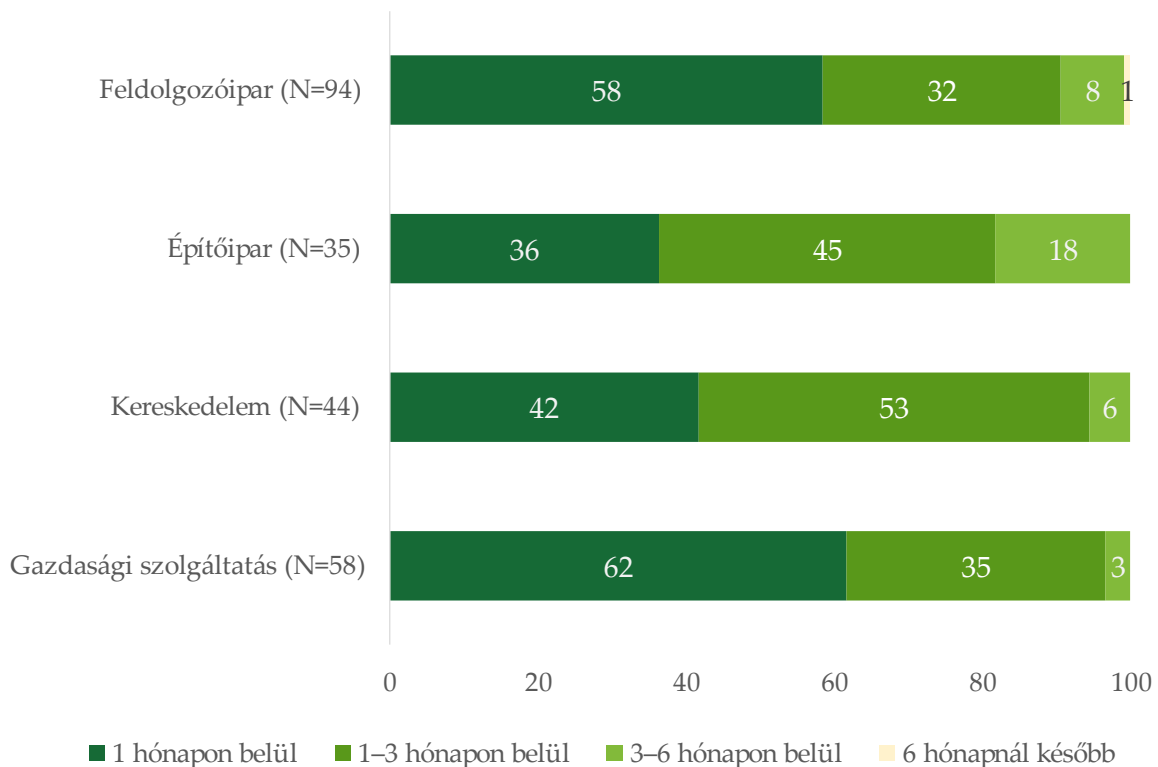

Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A feldolgozóipari (58%) és a gazdasági szolgáltatást végző cégek (62%) nagyjából hattizede 1 hónapon belüli áremelést tart valószínűnek, 3 hónapon belüli áremeléssel pedig ezen ágazatoknak több mint kilenctizede számol. Utóbbi elmondható a kereskedelmi vállalatok esetében is, azzal a különbséggel, hogy több mint felük inkább 1–3 hónapon belül emelné az árakat. Kiemelendő, hogy a leglassabb ütemben az építőipari vállalkozások tervezik emelni az árakat, 36 százalékuk 1 hónapon belül, 45 százalékuk 1–3 hónapon belül, további 18 százalékuk pedig 3–6 hónapon belül.

10. ÁBRA: AZ ÁREMELÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK TERVEZETT IDEJE ÁGAZATOK SZERINT, SZÁZALÉK, 2023

Forrás: GVI 2023

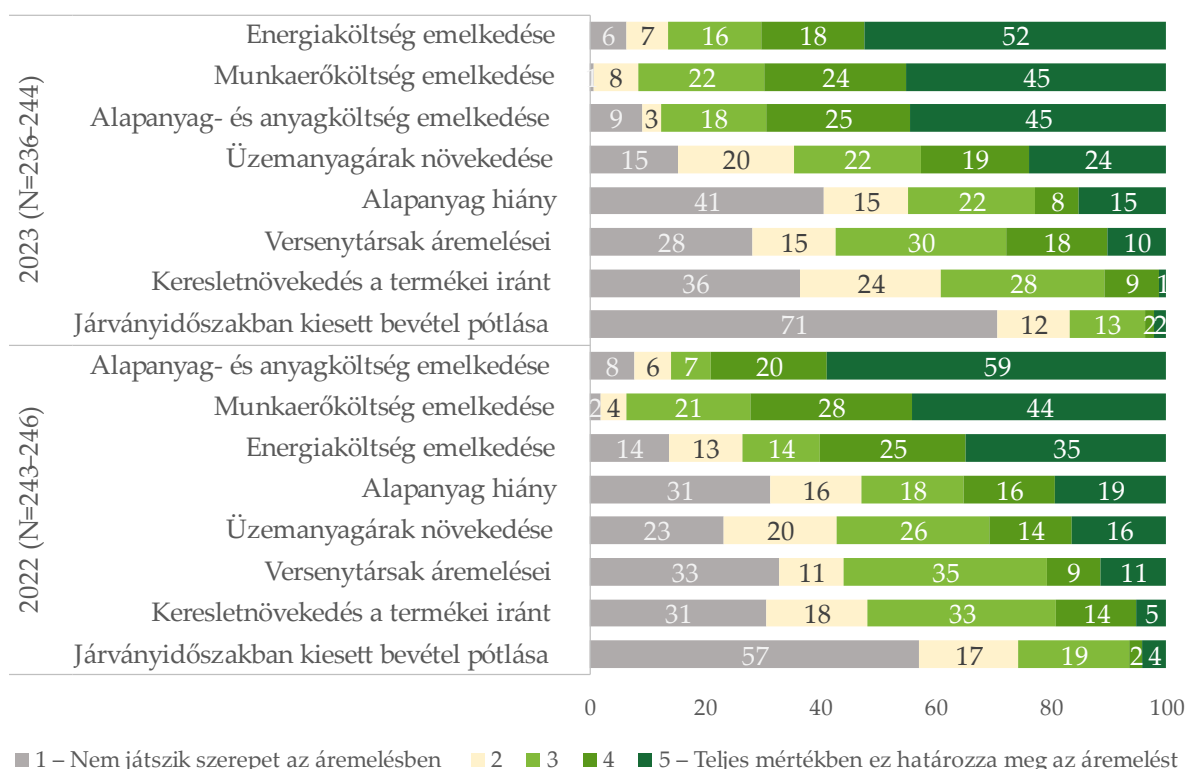
Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

A nem exportáló vállalatok csaknem hattizede (58%), a döntően exportáló cégek közel kétharmada (66%) 1 hónapon belüli áremeléssel számol, a részben exportáló vállalkozások több mint fele (53%) viszont inkább 1–3 hónapon belül prognosztizálja az árak emelését.

A tervezett áremelést meghatározó tényezők

2023 elején a vállalkozások az áremelési terveket leginkább meghatározó tényezőnek az energiaárak, a munkaerőköltség és az anyagköltségek emelkedését jelölték meg. A vállalkozások nagyjából héttizede szerint az energiaköltségek (70%), a munkaerőköltségek (69%) és az alapanyag- és anyagköltségek növekedése (69%) nagyon vagy teljes mértékben meghatározzák az áremelést. 2022 elején is ez a három tényező szerepelt az első három helyen, csak eltérő sorrendben. Ekkor a nagyon vagy teljes mértékben meghatározó válaszok összesítése alapján a legmeghatározóbb tényezőnek az alapanyag- és anyagköltségek árának növekedése bizonyult (79%), amit a munkaerőköltségek (72%) és az energiaárak (60%) követtek. Mindkét vizsgált évben a járvány és a járványügyi korlátozások okozta bevételkiesés pótlása játszott legkevesbé szerepet a tervezett áremelési döntésben: 2022-ben a legalább 20 főt foglalkoztató cégek 57 százaléká, 2023-ban a 71 százaléká szerint ez a tényező egyáltalán nem játszott szerepet az áremelésről meghozott döntésben. Összességében tehát az, hogy milyen tényezők befolyásolják leginkább a tervezett áremelést hasonlóan alakult 2022-ben és 2023-ban, a hatás mértékének megítélésében tapasztalható némi különbség.

11. ÁBRA: AZ ÁREMELÉST MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK 2022-BEN ÉS 2023-BAN, SZÁZALÉK

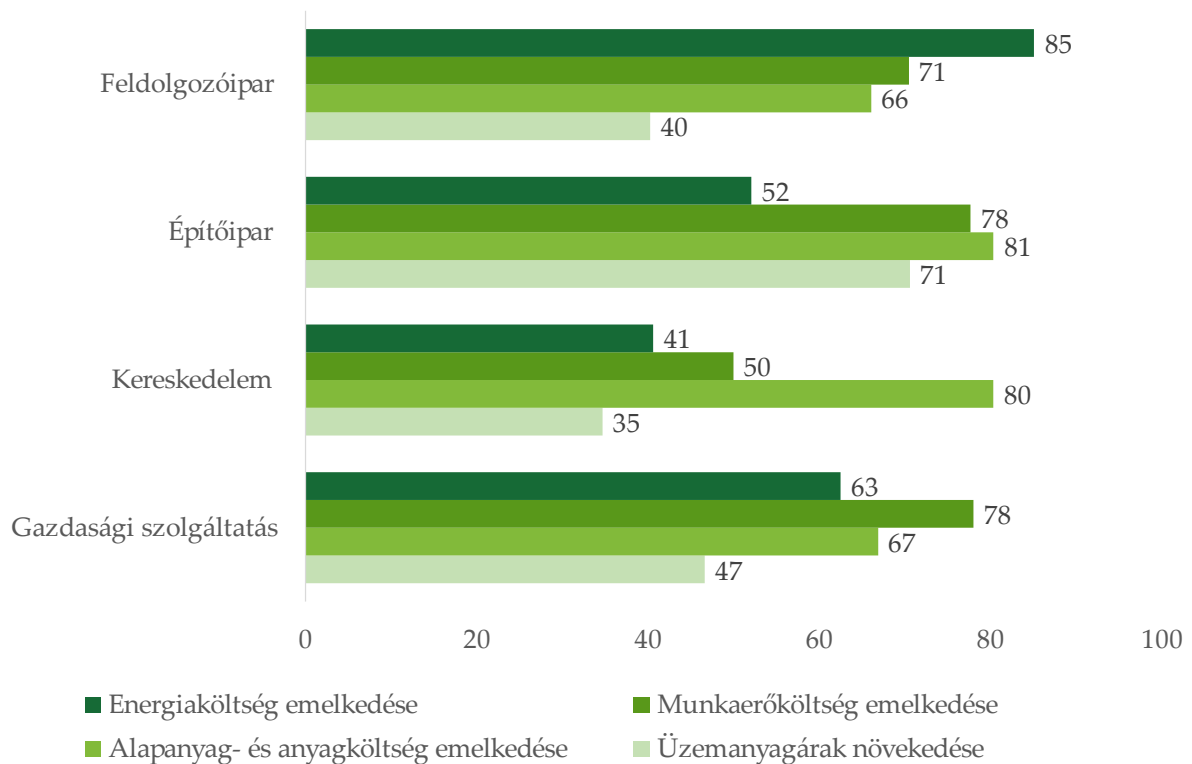

Forrás: GVI 2022–2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

E tekintetben vállalatméret szerint nincs jelentős különbség az áremelést tervező cégek között, azonban ágazati besorolás szerint néhány tényező mentén számottevő eltérések tapasztalhatók. A feldolgozóiparban az energiaárak növekedése, a kereskedelemben az alapanyag- és anyagköltségek emelkedése, a gazdasági szolgáltatók esetében a növekvő munkaerőköltség, az építőiparban pedig a növekvő anyag- és munkaerőköltség emelkedik ki a tervezett áremelés lehetséges kiváltóokai közül. Az építőiparban emellett igen magas azon cégek aránya is (71%), amelyeknél az üzemanyagárak növekedése is jelentős szerepet játszik a tervezett áremelésben.

12. ÁBRA: AZ ÁREMELÉST MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK ÁGAZATOK SZERINT, SZÁZALÉK, 2023, N=234–239

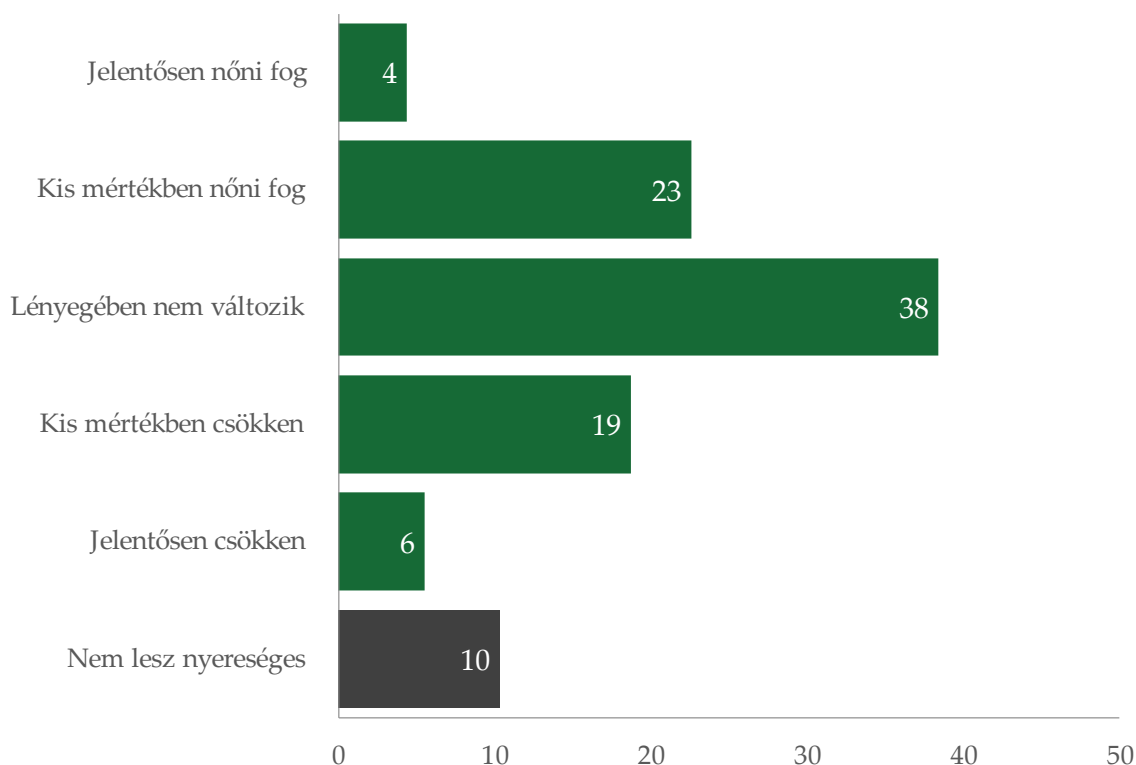
Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat. Az ábrán azon cégek arányát tüntettük fel, amelyek az egyes tényezőket nagyon (4) vagy teljes mértékben (5) meghatározónak tüntették fel a tervezett áremelésben.

NYERESÉGESSÉGGEL KAPCSOLATOS VÁRAKOZÁSOK

Vállalkozásuk jövőben várható nyereségességével kapcsolatosan a cégvezetők tizede rendkívül pesszimista, hiszen nem vár nyereséget 2023-ban. További negyedük a 2022. évi nyereséghez viszonyítva jelentős (6%) vagy kisebb mértékű (19%) visszaesésre számít. A megkérdezettek csaknem négytizede (38%) szerint a nyereségesség nem fog változni 2023-ban. A nyereségesség mértékének növekedésére a vállalatvezetők 27 százaléka számít.

13. ÁBRA: A VÁLLALKOZÁS NYERESÉGESSÉGÉNEK VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2023-BAN 2022-HÖZ KÉPEST, SZÁZALÉK, N=327

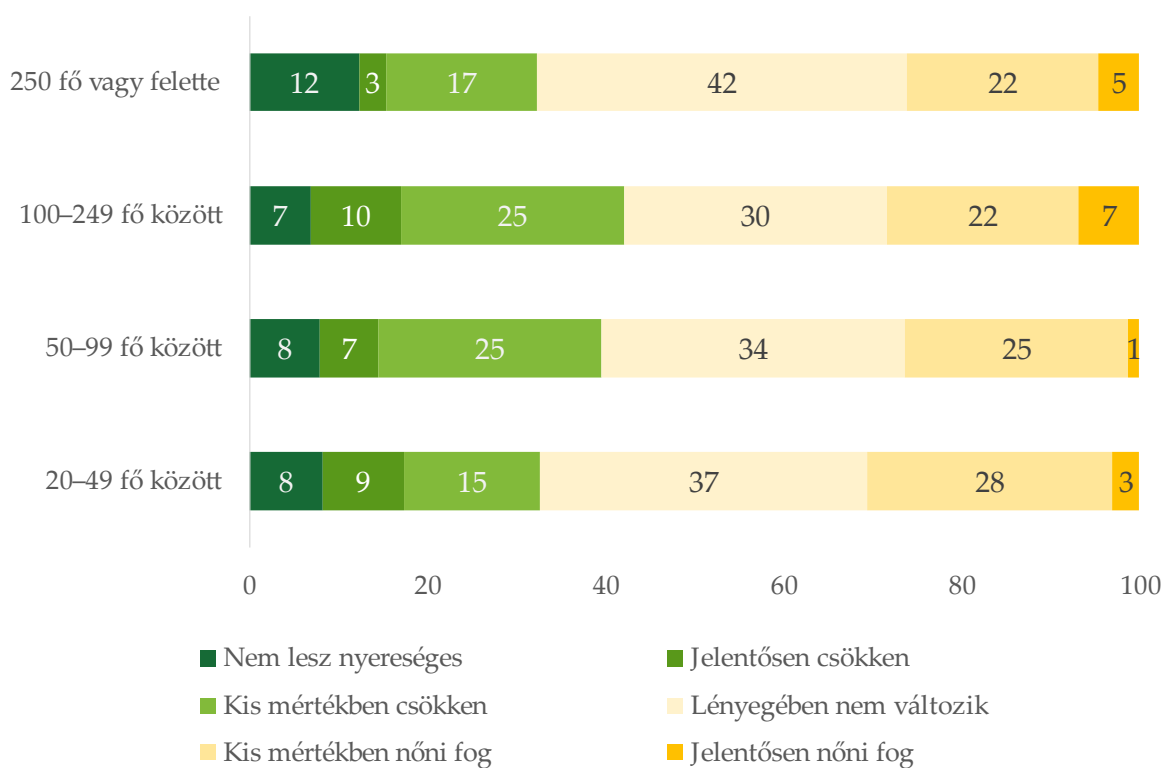

Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

Vállalatméret szerint nem tapasztalható lényegi különbség a cégek között. Összességében az látható, hogy a 250 fő alatti vállalkozások 7–8 százaléka, a legalább 250 főt foglalkoztató cégeknek azonban már több, mint tizede (12%) nem számít nyereségre. A legnagyobb foglalkoztatotti létszámmal működő vállalkozásokról az is elmondható, hogy kevésbé a nyereség csökkenésére (20%), sokkal inkább az előző évben elért nyereségszint megmaradására számítanak (42%). A 20–49 főt foglalkoztató cégek esetében a nyereségesség csökkenését várók aránya 24 százalék, az 50–99 főt foglalkoztatók körében 32 százalék, a 100–249 fővel működők esetében pedig 35 százalék, míg stagnálásra sorrendben 37, 34 és 30 százalék számít.

14. ÁBRA: A VÁLLALKOZÁS NYERESÉGESSÉGÉNEK VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2023-BAN 2022-HÖZ KÉPEST LÉTSZÁMKATEGÓRIÁK SZERINT, SZÁZALÉK, N=327

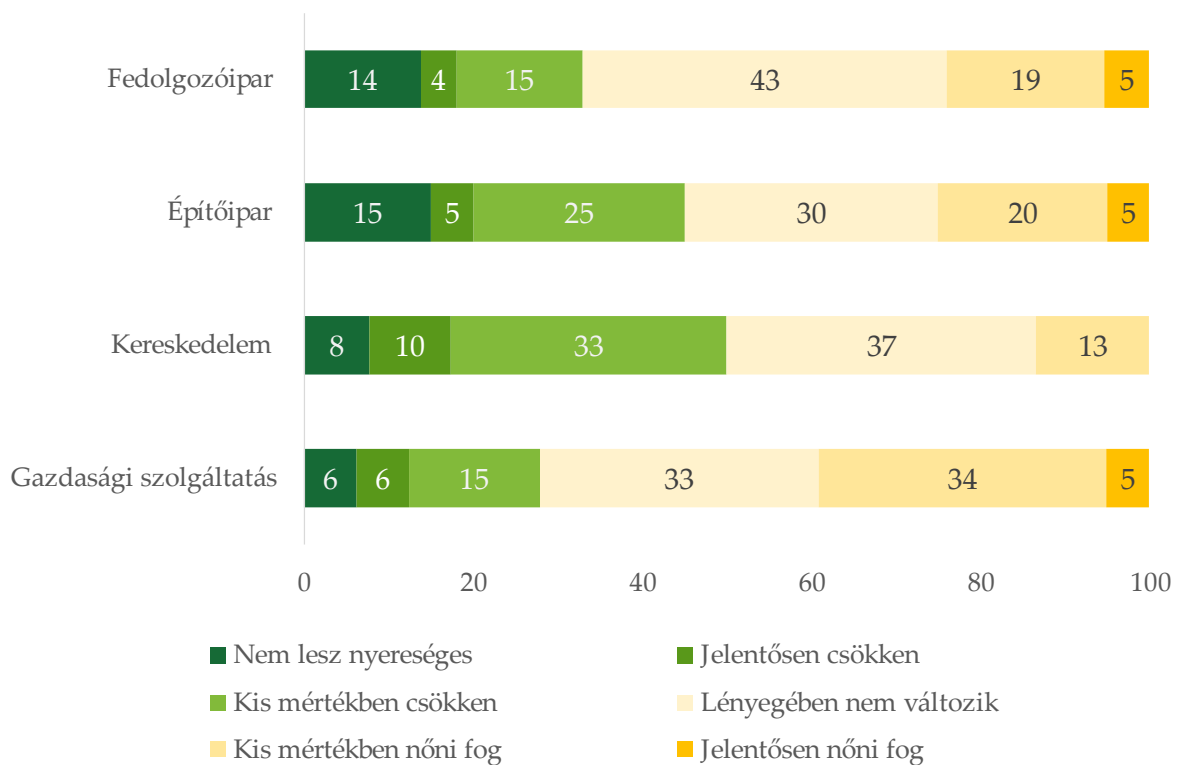

Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.

2023-ra vonatkozóan az építőipari (15%) és a feldolgozóipari cégek (14%) esetében a legmagasabb a nyereségre egyáltalán nem számítók aránya. Az építőipari vállalkozások további háromtizede a nyereségesség csökkenésére számít, míg a feldolgozóiparban jelentős az előző évi nyereségesség megmaradását várók aránya (43%). A kereskedelmi cégek esetében kiemelkedő az előző évi nyereségességhez viszonyítva csökkenést prognosztizálók aránya (43%) és a legkisebb a növekedésre – és akkor is csak kis mértékű növekedésre – számítók aránya (13%). A gazdasági szolgáltatást végző vállalatok körében a többi ágazathoz képest kimagasló a nyereség növekedését várók aránya (39%).

15. ÁBRA: A VÁLLALKOZÁS NYERESÉGESSÉGÉNEK VÁRHATÓ ALAKULÁSA 2023-BAN 2022-HÖZ KÉPEST ÁGAZATOK SZERINT, SZÁZALÉK, N=327

Forrás: GVI 2023

Megjegyzés: A vállalkozások gazdasági teljesítményével súlyozott adat.